მიმართვა ქართველ ემიგრაციისადმი

იყო დრო და ეს არც ისე დიდი ხანია, რაც ჩვენი ინტელიგენცია ერთობ გულგრილად უცქეროდა ქართულ საკულტურო ნაშთებს და თავს არ იწუხებდა მათი შეგროვებისა და გამოცემისათვის, ამ გულგრილობამ დიდძალი პირველი ხარისხოვანი ძეგლები დაგვიკარგა. რაც მამებს თავიანთ ძველ ოჯახებში დაგროვილი ჰქონდათ, შვილებმა დაკარგეს.

ამ ჟამად ჩვენდა საბედნიეროდ იშვიათია ისეთი განათლებული ქართველი, რომელსაც არ შეეგნოს და რომელიც არ ცდილობდეს ქართულ ისტორიის და ლიტერატურის გაცნობას ეროვნული მიმართულება თანდათან ღვივდება და ეს თავისთავად იწვევს ქართული კულტურის შესწავლას

ქართული სულიერი, გონებრივი და მატერიალური კულტურა რთულია, მრავალ მხრივია და ბევრ რამეში მეტად თავისებურია. იშვიათია პატარა ერი, რომელსაც ასეთი მდიდარი ძველი კულტურა ჰქონდეს, ამ კულტურამ გადაარჩინა ქართველი ერი მოსპობას ჟამთა ვითარების აბობოქრებული ქარტეხილისაგან, მისცა უნარი სიმტკიცისა. გამძლეობისა და ყოველი ჭირის გადატანისა.

ვინც ამ კულტურას ასე თუ ისე არ იცნობს. ის არასოდეს არ იქნება ნამდვილი ქართველი. ჭეშმარიტად ქართული სულის მატარებელი, მას გადაგვარება მოელის, თუ უკვე გადაგვარებული არ არის ამიტომ ყველა მოვალე ვართ, ხელი შევუწყოთ ჩვენი კულტურის საფუძვლიანად შესწავლას. რაც პირველ რიგში უნდა გამოიხატოს საკულტურო მასალების შეკრებაში და უკვე შეკრებილის გამოქვეყნებაში, უამისოდ ჩვენ ვერ აღვადგენთ ჩვენი კულტურის ნამდვილ სახეს და ვერ შევიგნებთ მის ცხოველ მყოფელს ძალას. რომელიც იხატებოდა პირველ ყოვლისა მდიდარი ქართული ენის განვითარებაში. სასულიერო და საერო ლიტერატურაში, პოეზიაში. ფილოსოფიაში, ხუროთ მოძღვრებაში და სხვა ყველა ხელოვნების დარგში, რჯულის და ზნეობის სიმტკიცეში, სოციალურ წყობილებაში. მეურნეობაში, ეკონომიკაში და სხვა.

ქართველთა მიერ ქართული ძეგლების შეკრება იწყება მხოლოდ წერა კითხვის საზოგადოების და არსებიდან, ამას ხელი შეუწყო კიდევ საეკლესიო მუზეუმის დაარსებამ და განსაკუთრებით განაცხოველა საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების დაარსებამ. ეხლა მას აგვირგვინებს ჩვენს დროს დაარსებული ქართული უნივერსიტეტი და ხელს უწყობენ ჩვენი მუზეუმები

კვეხნაში ნუვინ ჩამომართმევს, თუ ვიტყვი, რომ მე წილად მხვდა სხვებთან ერთად ჩემი სუსტი ღონე და მცირე თავისუფალი დრო, სპეციალურ საპედაგოგიო მოღვაწეობიდან გადარჩენილი, მთელად შემეწირა ქართული საისტორიო და საკულტურო საგნების და მასალების შეგროვებისათვის. ცნობაში მოყვანისათვის. აღწერისა და გამოცემისათვის. ამ მიზნით ხშირად მიხდებოდა მოგზაურობა და ექსპედიციების მოწყობა სხვადასხვა საქართველოს კუთხეებში. შეგროვილი დიდძალი მასალა დაცულია ჩვენს მუზეუმებში, მცირე ნაწილი გამოცემულია და ვინც ჩვენს ლიტერატურას თვალს ადევნებდა. დაინახავდა, თუ როგორ შეუწყვეს ხელი ამ გამოცემებმა ჩვენი ისტორიის. ლიტერატურის და ხელოვნების შესწავლას ხოლო ერთი ნაწილი მასალებისა თანა მაქვს და გამოუცემელი რჩება, საქმე კი საშურია დრო მიდის, მე მივიწურე აღსასრულისაკენ «ადამის ტომთა წესითა», და ჩემს შემდეგ ამ მასალას თავს ვერავინ გაართმევს თანა მაქვს სხვათა შორის შესანიშნავი სახუროთ მოძღვრო ძეგლების გეგმები სამუსულმანო საქართველოსი და მრავალი ფოტოგრაფიული სურათი, მათ შორის ისეთი პირველ ხარისხოვანი ძეგლების სურათებიც. რომელნიც დღეს სამუდამოდ მოსპობილია და მხოლოდ ჩემი აღწერილობა და გადმოღებული სურათებია დარჩენილი, ამათ გამოცემას მპირდებოდენ ექვს დიდ ალბომად, მაგრამ ეს იმედი ეხლა გაქრა, ამაზედ ოცნებაც მეტია, ვინაიდან ამას, სულ ცოტა რომ ვთქვათ, დასჭირდება ნახევარ მილიონ ფრანკზე მეტი. ისიც დიდი საქმე იქნება, თუ აღწერილობათა ტექსტები გამოვეცით ეს შეადგენს-დაახლოვებით 2 000 გვერდს შვა ფორმატის წიგნისას. რასაკვირველია ეს რამდენიმე წიგნად უნდა გამოვიდეს

ამიტომ გავკადნიერდები, ვინაიდან ეს საზოგადო ქართული საკულტურო საქმეა, და მივმართავ ყველა საზღვარს გარეთ მყოფ ქართველ ორგანიზაციებს და თვითეულ საზღვარს გარეთ მყოფ ქართველს განურჩევლად პარტიისა, კეთილ ინებონ და ვისაც რა შეუძლია, რამდენიც შეუძლია, დაგვეხმარონ ამ საქმეში. ვისაც ეხერხება, ერთდროული თანხა მოგვაწოდოს, ვისაც ეს არ ეხერხება, თვიურად ერთი წლის განმავლობაში ათ-ათი ფრანკი შემოიტანოს, უფრო ხელმოკლეთ შეუძლიათ თვიურად ხუთ ხუთი ფრანკი გადადვან, რასაკვირველია, ვინც უმუშევარია, მათ ეს მიმართვა არ ეხება. კერძოთ იმ ორგანიზაციებისათვის, რომელნიც გაზეთებს სცემენ, ჩემი წინადადება არის. ერთი ორი ნომერის გამოცემა შეაჩერონ და მათი ფასი ამ საქმისთვის გადადვან, ამით, მე მგონია, დიდი არაფერი დაშავდება

მე მოწამე ვარ იმ საოცარი ევოლიუციისა, რომელიც ჩვენში მოხდა ამ საკითხში თუ პირველ ხანებში ამ დარგში მუშაობის დროს მე სასაცილოდ მიგდებდენ. თავს მესხმოდენ, განსაქიქებელ წერილებს მიძღვნიდენ. საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების დაარსების შემდეგ მტრული განწყობილება სიმპატიად შეიცვალა. ყველამ დიდი პატივი დამდვა. ძვირად თუ ვისმეს გაუწბილებივარ საყურადღებო ხელნაწერების და ნივთების შემოწირვაში. რაშიაც ფულს ვაძლევდით, იმასაც სულ იაფად გვითმობდენ. ათი წლის განმავლობაში დიდი მუზეუმი შევქმენით და მილიონი მანეთის უძრავი მამულები შევიძინეთ ის ანდერძები, რომელნიც დაგვიტოვეს აკაკი წერეთელმა, დავით სარაჯიშვილმა, ნესტორ პეტრიაშვილმა, ღუდუშაურებმა და ბევრმა სხვებმა (ხოლო ჩვენ რევოლუციის და ფულის დაცემის გამო ნაკლებათ ვისარგებლეთ), მოწმობენ ძირითად გადატეხას და მტკიცე შეგნებას ჩვენი ძველი კულტურის შესწავლის აუცილებელ საჭიროებისა ერთი სიტყვით მთელმა საქართველომ დიდი პატივი დაგვდვა და ხელი შეგვიწყო თუ ასეთი სიმპატია გამოყვა ემიგრაციასაც, მაშინ ეს ჩემი წინადადება, დარწმუნებული ვარ, პატივით იქნება მიღებული სამწუხაროდ ჩვენი ემიგრაცია დაქსაქსულია პოლიტიკური მიმართულების თვალსაზრისით, ამ საქმეში მაინც შევერთდეთ. იქნება ამ შეერთებამ სხვა დიდ საქმეშიც შეერთება გამოიწვიოს. ღმერთმა ქნას!

ახლო ხანში 50 წელი შესრულდება, რაც მე საპედაგოგიო დარგში და ამ დარგში დავიწყე მუშაობა. ამის გამო ზოგმა ჩემმა ყოფილმა შეგირდებმა მომმართეს წინადადებით იუბილეს მოწყობისა. რაზედაც, რა თქმა უნდა, უარი განვაცხადე, პირველად მიტომ, რომ საუბილეო არაფერი გამიკეთებია. მე მხოლოდ ჩემ ქართულ მოვალეობას ვასრულებდი, მეორედ მიტომ, რომ კიდევაც ღირსი ვიყო იუბილეისა, ჩვენს პირობებში, ემიგრაციაში, იუბილე ვის გაუგონია! არ ეგების! იუბილეზედ მეტად ჩავთვლი და უფრო სასარგებლოც იქნება, თუ ამ გამოცემათა საშვალებას მომიხერხებენ

ნუ ვინ დამწამებს, თითქო მე ჩვენი ემიგრაციის სიღარიბე არ ვიცოდე. არა, ძლიერ კარგად ვიცი, მაგრამ ისიც კარგათ ვიცი. ჩვენში საზოგადო საქმე, თუ რამე გაკეთებულა. ისევ ღარიბი ქართველის ჯიბით და მისი ინტელიგენციის წყალობით. მდიდრები ცოტა გვყვანდენ და ვინც გვყვანდა, ბევრი საიმისო არაფერი გაუკეთებიათ თუ გული გულობს და ყველანი შევერთდებით, საერთო წვლილითაც ამ საქმეს ეშველება ეს არის პირველი და უკანასკნელი ჩემი თხოვნა ქართველი ემიგრაციისადმი. ვინც პატივს დაგვდებს და დაგვეხმარება ამ საქმეში, მათ ვთხოვ წინდაწინვე მიიღონ ჩემი ღრმესი მადლობა და თანაგრძნობა

პატივისცემით ექვთიმე თაყაიშვილი

25 ნოემბერი, 1936 წ.

Château de Leuville sur Orge par Montlhery (S. et O.).